

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.3/.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/85>

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ПРОТИПРАВНОГО ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ОФІЦІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ

SUBJECTIVE SIDE OF ILLEGAL INFLUENCE ON THE RESULTS OF OFFICIAL SPORTS COMPETITIONS

Анісімов Д.О., д.філос. в галузі права,
викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Стаття є заключною у циклі публікацій, які присвячені кримінально-правовій характеристиці складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. Автором окреслено основні проблемні питання, які виникають під час встановлення юридичного складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 369-3 КК України. Охарактеризовано та запропоновано власне бачення елементів складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. Запропоновано відповідні зміни у чинному законодавстві. А також окреслено перспективні напрямки подальших наукових пошуків з даної тематики.

У попередніх роботах було встановлено, що об'єктом ч. 1 та ч. 2 ст. 369-3 КК України є суспільні відносини у сфері проведення офіційних спортивних змагань, а об'єктом ч. 3 ст. 369-3 КК України є встановлений порядок розміщення ставок на спорт. Додатковим факультативним об'єктом є нормальний соціальний розвиток різних груп населення [1, с. 201]. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення в першій формі характеризується дією у вигляді: підкупу, примушування або підбурювання чи вступу у змову. У другій формі характеризується пасивними діями, і полягає в одержанні неправомірної вигоди для себе чи третьої особи. У ч. 3 ст. 369-3 КК України характеризується виключно активними діями у формі порушення заборони розміщення ставок на спорт [2, с. 315]. Суб'єктом кримінального правопорушення передбаченого ч. 1 та ч. 2 ст. 369-3 КК України може бути загальний суб'єкт: фізична або готуються до спортивних змагань; посадова особа у сфері спорту – власник, акціонер, керівник чи працівник юридичної особи, яка організовує і сприяє спортивним змаганням, а також особи, уповноважені на проведення офіційного спортивного змагання, керівники і працівники міжнародної спортивної організації, інших компетентних спортивних організацій, що визнають змагання [3, с. 236].

Разом із тим, характеристика кримінального правопорушення буде не повною без встановлення його суб'єктивної сторони. Якщо не буде встановлено суб'єктивну сторону, варто говорити про відсутність складу кримінального правопорушення взагалі. Більше того, проблеми застосування ст. 369-3 КК України на практиці, наголошують на необхідності новітніх наукових розробок цієї тематики.

Ключові слова: суб'єктивна сторона, спортивні змагання, вина, мотив, мета, склад кримінального правопорушення.

The article is the final one in the series of publications devoted to the criminal law characterization of the elements of unlawful influence on the results of official sports competitions. The author outlines the main problematic issues which arise when establishing the legal elements of a criminal offense under Article 369-3 of the Criminal Code of Ukraine. The author characterizes and offers her own vision of the elements of the corpus delicti of unlawful influence on the results of official sports competitions. The author suggests appropriate changes to the current legislation. The author also outlines promising areas for further scientific research on this topic.

The author concludes that unlawful influence on the results of official sports competitions may be committed exclusively with direct intent, which is typical for all parts of the article under study. That is, a person committing an unlawful influence on the results of official sports competitions must be aware of the socially dangerous nature of his or her act (action or inaction), foresee its socially dangerous consequences and wish for their occurrence.

The motive and purpose of unlawful influence on the results of official sports competitions is to obtain an unlawful benefit for oneself or a third party (Part 1 and Part 2 of Article 369-3 of the Criminal Code of Ukraine), regardless of the monetary and material dimension. And in part 3 of Article 369-3 of the Criminal Code of Ukraine, it is obtaining an unlawful benefit for oneself or other persons in an amount exceeding twenty subsistence minimums for able-bodied persons. The purpose in the case of unlawful influence on the results of official sports competitions is mandatory, as it is provided for in the disposition of the article. The emotional state allows only to characterize the personality of the offender, and therefore should be investigated by the court in case of punishment or exemption from criminal liability and punishment for unlawful influence on the results of official sports competitions.

A relevant area for further research is to review special issues related to criminal liability for unlawful influence on the results of official sports competitions, in particular, such as delimitation, qualification, punishment, etc.

Key words: subjective side, sports competitions, guilt, motive, purpose, corpus delicti of a criminal offense.

Дослідження окремих аспектів кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань займалися такі вчені, як О.Ф. Бантишев, О.С. Бондаренко, Ю.В. Городецький, О.А. Гритенко, А.О. Данилевський, О.О. Дудоров, К.П. Задоя, О.В. Кришевич, І.Б. Медицький, Ф. Неміч, І.В. Одинець, А.В. Савченко, О.О. Семенов, В.В. Сокур-ренко, А.Б. Старка, О.А. Чуваков, О.С. Юнін, Шабліс-

тий В.В., М.І. Хавронюк, Н.М. Ярмиш та інші. Однак, хоча дане питання і привертало увагу вітчизняних науковців, слід констатувати, що питання суб'єктивної сторони складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань не виступало предметом окремого наукового дослідження. Так, метою статті було зумовлено дослідження суб'єктивної сторони складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань.

Поведінка індивіда є проявом психічних процесів, що відбуваються в його свідомості. Найважливішою ознакою людини є її соціальні якості, за допомогою яких вона сприймає загальноприйняті правила поведінки й норми соціального гуртожитку. Зазначені положення знаходять своє відображення в її свідомості, завдяки чому вони осмислюються й перетворюються в життя. Водночас будь-який індивід співвідносить свою поведінку з інтересами інших людей, суспільства й держави, що зі свого боку, створює найсприятливішу систему соціальних відносин, що дає можливість повною мірою співвідносити права і свободи окремої особи й суспільства в цілому [4, с. 215].

Встановлення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення має таке значення: впливає на кваліфікацію кримінального правопорушення; надає можливість відмежовувати одне кримінальне правопорушення від іншого; впливає на призначення покарання; впливає (характер суб'єктивної сторони) на вирішення питання звільнення від кримінальної відповідальності та покарання [5, с. 46].

Хоч і дослідження суб'єктивної сторони почалось уже порівняно давно з ХІХ ст., однак залишилася велика кількість запитань, які наразі не знайшли загального розуміння в кримінальному законодавстві.

Ще більше спірних питань виникає коли мова йде про, доволі молоду, теорію кримінально-правової кваліфікації говорить Н.Р. Лашук [6, с. 83]. Адже кримінально-правова кваліфікація є визначальним питанням здійснення кримінального провадження, одним з основних етапів (стадій) застосування кримінально-правової норми, і є базовим поняттям у кримінально-правовій літературі та слідчосудовій практиці [7, с. 10].

Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, як внутрішнє психічне ставлення особи до вчинюваного діяння є найбільш глибоким за змістом та найменш дослідженим аспектом злочинної поведінки зазначає Р.В. Вереша. Окрім класичного підходу, згідно з яким суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення є внутрішнім (психічним) ставленням суб'єкта кримінального правопорушення до вчинюваного діяння, є також положення щодо уявної універсальності суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, коли вона отожднюється із сукупністю будь-яких об'єктивно-суб'єктивних обставин, що визначає в поведінці конкретної особи її негативне ставлення до суспільних цінностей [8, с. 35].

Прихильники останньої позиції вважають, що хоча суб'єктивна сторона і є проявом психічної, нематеріальної діяльності винної особи, вона весь час має визначатися, як факт об'єктивної дійсності, оскільки психічна робота людини в злочині, як і в будь-якій свідомій поведінці, об'єктивується в її діянні [9, с. 159].

С.І. Селецький зазначає, що суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення – це процес мислення, бажання і волі людини, у якому відображаються її об'єктивна поведінка людини, у якому відображаються її об'єктивна поведінка та інші зовнішні обставини, пов'язані з вчиненням злочину [10, с. 64–65].

Ми ж наразі являємося прихильниками класичної позиції розуміння суб'єктивної сторони. Де суб'єктивна сторона розуміється, як внутрішній прояв вчиненого протиправного діяння. Розглянемо деякі розповсюджені позиції вчених із приводу розуміння суб'єктивної сторони в класичному її розумінні.

О.Ф. Скакун дотримується точки зору, що суб'єктивна сторона – це сукупність ознак, які характеризують суб'єктивне (психічне) ставлення особи до вчиненого нею протиправного діяння і його негативних наслідків, а саме – вина, мотив, мета [11, с. 422]. С.А. Шалгунова, суб'єктивну сторону розуміє, як психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння й до

його наслідків (які настали, або могли настати). Серед ознак виділяє додатково емоції [12, с. 73].

Можемо побачити, що питання визначення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення вирішено в кримінальній науці більш менш однотайно, однак виявляється дискусійним питання щодо елементів суб'єктивної сторони. Насамперед це стосується емоційного стану (емоцій) як окремому елементу складу суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Наразі кримінальне законодавство налічує декілька різновидів визнання емоційного стану злочинця в складі кримінального правопорушення, які зведено до таких підходів.

Згідно з першим підходом, емоційний стан особи не входить до суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, а притаманний лише окремим привілейованим складам кримінальних правопорушень, у яких умовою відповідальності є перебування винного в стані сильного душевного хвилювання. Наприклад, А.О. Пінаєв принципово заперечує проти того, щоб емоційний стан особи розглядався структурною ознакою суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення і вивчався в її межах, мотивуючи це тим, що емоції притаманні будь-якій діяльності людини, тобто присутні у вині, наявні у разі формування мотивів та мети [13, с. 606].

Перший підхід не визначає емоційний стан особи як структурний елемент суб'єктивної сторони, а лише як характерний окремим складам кримінальних правопорушень котрі мають пом'якшуючі обставини. Згідно з другим підходом, емоційний стан особи (так само, як мотив і мета) не є самостійною ознакою суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а входить у зміст вини [13, с. 606].

Разом із тим, відповідно до ст. 23 КК України виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК України, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності. Емоційний стан законодавець не вносить до поняття вини, адже вони можуть не мати значення для деяких кримінальних правопорушень.

Згідно з третім підходом, емоційний стан правопорушника відносять до факультативної ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Так, М.Й. Коржановський писав, що емоції мають значення для з'ясування суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, вони можуть свідчити про мотиви вчинення суспільно небезпечного діяння або вказувати на мету його вчинення. Взагалі емоції лежать за межами складу кримінальних правопорушень і впливають лише на призначення покарання [14, с. 248–249].

Дана думку підтверджується Постановою Пленуму Верховного Суду України № 2 від 7 лютого 2003 року «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи». У п. 23 зазначено, що деякі злочини характеризуються не лише умислом, а й таким емоційним станом винного, який значною мірою знижував його здатність усвідомлювати свої дії або керувати ними [15].

Бачимо, що зазначена постанова також свідчить про необхідність врахування емоційного стану на призначення покарання. Наразі ми підтримуємо позицію згідно з якою, емоційний стан вноситься за межі складу кримінального правопорушення, і має впливати тільки на питання призначення покарання.

Згідно з загальним правилом єдиною обов'язковою й основною ознакою суб'єктивної сторони кримінального правопорушення є вина. Тому, розкриваючи питання елементів суб'єктивної сторони, вважаємо за необхідно починати саме з неї.

Значення вини відображається в багатьох національних та міжнародних нормативно-правових актах. Зокрема можемо виокремити наступні.

Згідно ч. 1 ст. 11 Загальної декларації прав людини кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має

право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, під час якого їй забезпечують усі можливості для захисту. А ч. 2 ст. 11 ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами або за міжнародним правом [16].

Згідно п. 2 ст. 6 Конвенції «Про захист прав людини і основоположних свобод» від 04 листопада 1950 року кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку [17].

Якщо зазирнути до норм Конституції України, то ми можемо побачити ст. 62, яка безпосередньо стосується вини. У ній зазначено: «особа вважається невинуватою у вчиненні злочину й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду» [18]. Відповідно до даного принципу кримінальна відповідальність можлива тільки за наявності вини.

Згідно ч. 18 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 01 листопада 1996 року № 9 проголошено, що у разі розгляду кримінальних справ має суворо дотримуватися закріпленого у ч. 1 ст. 62 Конституції України принципу презумпції невинуватості, згідно з яким особа вважається невинуватою у вчиненні злочину й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Водночас неприпустимо покладати на обвинуваченого (підсудного) доведення своєї невинуватості [19].

Наступним нормативним актом який розглядає вину, уявляється КК України. Згідно до ч. 2 ст. 2: «особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Відповідно до ст. 23 КК України «виною є психічне ставлення особи до вчиненої дії чи бездіяльності, передбаченої КК України, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності» [20].

Вірно зауважує з цього приводу Є.Л. Стрельцов, що з урахуванням положень суб'єктивної сторони є й більш тісний предметно-системний зв'язок між кримінальним правом і кримінально-процесуальним правом. Наприклад, говорить науковець, ст. 45 КК України передбачає умови звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям, а глава 35 чинного КПК України «Кримінальне провадження на підставі угод» містить низку статей, які закріплюють положення щодо угоди в кримінальному провадженні (ст. 468), про ініціювання та укладення угоди щодо визнання винуватості (частини 2, 3, 4, 5, 6 ст. 469), обставини, що враховуються прокурором у разі укладення угоди про визнання винуватості (ст. 470), зміст угоди про визнання винуватості (ст. 472) та ін. [21, с. 166–167].

З чого виходить, що вина уявляється найважливішим елементом складу суб'єктивної сторони протиправного діяння. Відсутність у особи вини, повністю виключає склад кримінального правопорушення.

Поряд із цим, тяжкість кожного протиправного діяння характеризується окремим ступенем вини, як оціночною категорією вини.

Так, Р.В. Вереша зазначає, що питання про вину було й залишається одним із найбільш складних у кримінальному праві Західної Європи, радянській, російській та вітчизняній кримінально-правовій науці у XVIII–XXI ст. Немає однозначності в підходах до питання вини й сьогодні. У світовій кримінально-правовій літературі

є чимало концепцій (теорій) вини. Як основні ми можемо зазначити: нормативну, оціночну концепцію (теорію), об'єктивну та психологічну теорію вини [22, с. 5–6].

Наразі можемо побачити, що в КК України наразі обрана психологічна теорія вини. Яка має витoki ще з радянських часів, і наразі має своє відображення в ст. 23 КК України.

Зважаючи на вищезазначене, протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань може вчинятися виключно з прямим умислом, що характерно для всіх частин. Тобто, особа вчиняючи протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань повинна усвідомлювати суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачати його суспільно небезпечні наслідки й бажати їхнього настання.

Так, 14.11.2016 року до суду надійшла скарга ОСОБА_2 на бездіяльність співробітників Дніпровського УП ГУ Національної поліції у м. Києві, яка полягає невнесенні відомостей до ЄРДР. Скаржник вказує, що 01.11.2016 року він, як Народний депутат України, звернувся до Дніпровського УП ГУ Національної поліції у м. Києві із заявою про кримінальне правопорушення щодо протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань під час проведення чемпіонату України серед юніорів та юніорок до 21 року, що відбувся 23 березня 2016 року. Дана заява зареєстрована за № 91078. Підставою звернення стали дії спортивних суддів, які забезпечували суддівство на зазначеному спортивному заході. Чемпіонат транслювався в прямому ефірі у всевітній мережі Internet за адресою: <http://vhome.vi-port.com.ua/video-translyatsiya>. Означену трансляцію переглядав ОСОБА_3 – батько учасниці у ваговій категорії до 44 кілограмів ОСОБА_4. Перед виходом на татами ОСОБА_4, комісар татами суддя ОСОБА_9 змінює суддю ОСОБА_11 на суддю ОСОБА_12 для суддівства пів фінального поєдинку ОСОБА_5 зі спортсменкою ОСОБА_6. Між тим суддя ОСОБА_9 пояснює власне рішення таким чином: «Тань, там просто эту схватку уже проплатили, ты не в курсе, а ОСОБА_8 знает». У сказаному можна пере-свідчитися, переглянувши відеозапис чемпіонату, який розміщений у мережі Internet. До зазначених вище дій ОСОБА_7 нагадує ОСОБА_8: «ОСОБА_8, Игорь! Забыв, подъем две сотни». Перераховані вище факти, на думку заявника, свідчать про корупційну складову у діяльності ОСОБА_9, ОСОБА_10 під час реалізації повноважень судді на чемпіонаті України серед юніорів та юніорок до 21 року 23 березня 2016 року у м. Києві. Як вважає скаржник, вказані дії ОСОБА_8 та ОСОБА_9 містять склад злочину, передбаченого ст. 369-3 КК України [23].

Виходячи з вище наведеного, ОСОБА_8 та ОСОБА_9 усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх діянь, передбачали суспільно небезпечні наслідки протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань і бажали їх настання.

Хоча як зазначалося вище вина – це основна, обов'язкова ознака будь-якого складу кримінального правопорушення, що визначає наявність суб'єктивної сторони і значною мірою її зміст. Відсутність вини виключає суб'єктивну сторону і тим самим склад кримінального правопорушення. Проте в багатьох злочинах суб'єктивна сторона потребує встановлення мотиву і мети, що є її факультативними, тобто не завжди обов'язковими ознаками. Вони мають значення обов'язкових лише в тих випадках, коли названі в диспозиції закону як обов'язкові ознаки конкретного кримінального правопорушення [24, с. 127].

Дотримуємося тієї думки, що мотив – це те що підбурує до діяння (дії або бездіяльності), а ціль – це кінцевий результат.

У зв'язку з цим слід зауважити, що оскільки мотив рухає людиною, а мета визначає напрям його руху, впливає висновок: мета не може бути без мотиву (бо керує

діями, спрямованими на досягнення конкретної мети, мотив) і, крім того, при певному діянні людини – як правомірне, так і протиправне – мотив і мета за своїм змістом повністю або частково збігаються (оскільки мотив зумовлює дії особистості, спрямовані на задоволення будь-якої потреби, а мета висловлює кінцеву направленість цих дій), тобто вони представляють певну єдність [25, с. 189].

Так, мотивом та метою протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань є одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи ч. 1 та ч. 2 ст. 369-3 КК України незалежно від грошового та матеріального виміру. А у ч. 3 ст. 369-3 КК України є одержання неправомірної вигоди для себе або інших осіб у розмірі, що перевищує двадцять прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

У діях вищезазначених ОСОБА_8 та ОСОБА_9 мотив та мета протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань є одержання неправомірної вигоди в грошовому вигляді, а саме «две сотки», як досліджено зазначено в матеріалах Єдиного державного реєстру судових рішень.

Одержання неправомірної вигоди для себе чи для третьої особи внаслідок впливу на результати офіційних спортивних змагань як друга форма вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 369-3 КК України, являє собою набуття у володіння неправомірної вигоди: 1) переданої іншою особою як винагороди за вчинення одержувачем вигоди впливу на результати офіційних спортивних змагань (наприклад, суб'єкт одержує грошову винагороду від третьої особи за вчинення примушування спортсмена до певного результату під час офіційних змагань); 2) одержаної як наслідку здійснення такого впливу (зокрема, виграшу від ставок на спорт). Злочин у цій формі вчиняється також виключно з прямим умислом [26, с. 1188].

Останньою факультативною ознакою протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань виокремлено емоційний стан правопорушника.

Емоції як окрема категорія не є виключно кримінально-правовою чи юридичною – традиційно їх досліджують різні науки, до яких належать психологія, судова психіатрія, юридична психологія тощо. У теорії кримінального права емоційний стан – це особливий юридично значущий психологічний стан особи, який, впливаючи на її волю та свідомість, взаємодіє з ознаками складу кримінального правопорушення (насамперед його суб'єктивною стороною) і в такий спосіб визначає особливості кримінально-правової оцінки діяння, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України, а також впливає на вирішення питань, пов'язаних з індивідуалізацією покарання [27, с. 77–78].

Емоційний стан кримінальне законодавство наразі відображає фрагментарно. Так, у КК України використовується дефініція «стан сильного душевного хвилювання». Це зокрема ст. 123 КК України «Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне в стані сильного душевного хвилювання». У ст. 116 КК України передбачена від-

повідальність за «умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання». Відповідно правопорушник за вбивство в стані сильного душевного хвилювання несе меншу відповідальність, ніж за ст. 115 КК України.

Відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 66 КК України «вчинення кримінального правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поводженням, або таким, що принижує честь і гідність особи» являється обставиною, яка пом'якшує покарання [20].

Розглядаючи «Крайню необхідність» передбачену ч. 3 ст. 39 КК України бачимо, що «особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності, якщо внаслідок сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, що загрожувала, вона не могла оцінити відповідність заподіяної шкоди цій небезпеці» А згідно ч. 4 ст. 36 КК України особа не підлягає кримінальній відповідальності, якщо через сильне душевне хвилювання, викликане суспільно небезпечним посяганням, вона не могла оцінити відповідність заподіяної нею шкоди небезпечності посягання чи обстановці захисту «Необхідна оборона» [20].

У випадку вчинення протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань ст. 369-3 КК України емоційний стан має змогу тільки характеризувати особу правопорушника, і досліджуватися судом у разі призначення покарання, або звільнення від кримінальної відповідальності та покарання [28, с. 182].

З вищевикладеного можемо зробити висновок, що протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань може вчинятися виключно з прямим умислом, що характерно для всіх частин досліджуваної статті. Тобто, особа вчиняючи протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань повинна усвідомлювати суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачати його суспільно небезпечні наслідки й бажати їхнього настання.

Мотивом та метою протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань є одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи ч. 1 та ч. 2 ст. 369-3 КК України незалежно від грошового та матеріального виміру. А у ч. 3 ст. 369-3 КК України є одержання неправомірної вигоди для себе або інших осіб у розмірі, що перевищує двадцять прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Мета у випадку протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань, несе обов'язковий характер, адже передбачена в диспозиції статті. Емоційний стан дає змогу тільки характеризувати особу правопорушника, а тому має досліджуватися судом у разі призначенні покарання, або звільнення від кримінальної відповідальності та покарання за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Актуальним напрямком подальшого дослідження вбачається огляд спеціальних питань, які стосуються кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань, зокрема, таких як відмежування, кваліфікація, покарання тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анісімов Д.О. Об'єкт протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. *Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал»*. 2020. № 1. м. Запоріжжя. С. 198–201. URL: http://lsej.org.ua/1_2020/49.pdf. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/47> (дата звернення: 13.03.2023).
2. Анісімов Д.О. Об'єктивна сторона складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 312–317. URL: <https://er.dduvs.in.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6069/31.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-312-317 (дата звернення: 13.03.2023).
3. Анісімов Д.О. Суб'єкт протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 233–237. URL: <http://er.dduvs.in.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4633/17.pdf?sequence=1>. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-233-237 (дата звернення: 13.03.2023).
4. Гіжевський В.К., Ліненко М.О., Митрофанов І.І. Кримінальне право України. Загальна частина : [підруч.] / І. Київ, 2012. 708 с.
5. Кримінальне право (Загальна частина) : навчальний посібник / укладач В.І. Тютюгін. Дніпропетровськ : Пороги, 1992. 166 с.
6. Лашук Н.Р. Дискусійні аспекти теорії кримінально-правової кваліфікації щодо врахування ознак суб'єктивної сторони складу злочину. *Теорія кримінально-правової кваліфікації як феномен української кримінально-правової доктрини*: тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичної конференції, 16 січня 2016. Львів : Видавничий дім «АртЕк», 2016. С. 80–83.

7. Ус О.В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків : Право, 2018. 368 с.
8. Вереша Р.В. Проблеми суб'єктивної сторони складу злочину: дис. ... док. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 583 с.
9. Кияшко О.О. Посягання на життя державного чи громадського діяча: кримінально-правові та компаративістські аспекти: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Херсон, 2019. 271 с.
10. Селецький С.І. Кримінальне право України. Загальна частина : навчальний посібник. Київ, 2008. 248 с.
11. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : Підручник. Харків : Консум, 2006. 656 с.
12. Кримінальне право (Загальна частина): навчальний посібник / за заг. ред. С.А. Шалгунової. Херсон : Айлант, 2019. 296 с.
13. Короленко О.М. Емоційний стан як ознака суб'єктивної сторони складу злочину. *Юридичні і політичні науки*. Випуск 50. С. 605–609.
14. Кримінальне право і законодавство України. Частина Загальна. Курс лекцій / за ред. М.Й. Коржановського. Київ : Атіка, 2001. 432 с.
15. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова від 07 лютого 2003 р. № 2 / Верховний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03> (дата звернення: 13.03.2023).
16. Загальна декларація прав людини : Декларація від 10.12.1948 (995_015) / Організація Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 13.03.2023).
17. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція від 04.11.1950 (995_004) / Рада Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 13.03.2023).
18. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 13.03.2023).
19. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : Постанова від 01.11.1996 № 9 / Верховний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-96> (дата звернення: 13.03.2023).
20. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 03.11.2015 № 743-VIII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 13.03.2023).
21. Стрельцов Є.Л. Суб'єктивна сторона злочину. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 160–170. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/1_10.pdf (дата звернення: 14.03.2023).
22. Вереша Р.В. Проблеми вини в теорії кримінального права: навчальний посібник. Київ, 2005. 464 с.
23. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/63203663> (дата звернення: 14.03.2023).
24. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина: навчальний посібник 2-ге вид. перероб. та доп. Станом на вересень 2011 р. Київ, 2012. 320 с.
25. Пинаев А.А. Уголовное право. Общая часть. Харьков : «Харьков юридический», 2005. 664 с.
26. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.
27. Вереша Р.В. Емоційний стан особи: кримінально-правовий та віктимологічний аспекти. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 4 (109). С. 77–86.
28. Анісімов Д.О. Кримінальна відповідальність за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань : дис. на здобут. наук. ступ. д-ра філософії : 081 «Право» (08 – Право). Дніпро, 2022. 230 с.